

Modtaget via elektronisk post. Der tages forbehold for evt. fejl

Europaudvalget
(Alm. del - bilag 910)
indre marked
(Offentligt)

ERU, Alm. del - bilag 583 (Løbenr. 18460)

Medlemmerne stedfortrædere	af	Folketingets	Europaudvalg	deres
Bilag		Journalnummer	Kontor	
1	400.C.2-0	N.1		12. maj 1999

Til underretning for Folketingets Europaudvalg fremsendes vedlagt Erhvervsministeriets og Justitsministeriets grundnotat vedrørende direktivforslag om visse retlige aspekter af elektronisk handel i Det Indre Marked, KOM (98) 586, endelig udgave.

GRUNDNOTAT TIL

FOLKETINGETS EUROPAUDVALG

Direktivforslag om visse retlige aspekter af elektronisk handel i Det Indre Marked, KOM(98)586 endelig udgave

INDHOLDSFORTEGNELSE

Resumé side 2

1. Baggrund side 3

2. Indhold side 3

2.1. Afsenderlandsprincippet (artikel 3 og 22, stk. 3) side 3

- 2.2. Etablering og oplysning (artikel 4 og 5) side 4
- 2.3. Kommerciel kommunikation (markedsføring) (artikel 6-8) side 4
- 2.4. Elektroniske kontrakter (artikel 9-11) side 5
- 2.5. Erstatningsretligt og strafferetligt ansvar (artikel 12-15) side 6
- 2.6. Gennemførelse (artikel 16-21) side 7
- 3. Konsekvenser for nærheds- og proportionalitetsprincippet side 7
- 4. Gældende dansk ret side 8
 - 4.1. Afsenderlandsprincippet (artikel 3) side 8
 - 4.2. Oplysningspligt (artikel 5 og 6) side 8
 - 4.3. Uopfordret kommerciel kommunikation (artikel 7) side 9
 - 4.4. Elektroniske kontrakter (artikel 9) side 9
 - 4.5. Aftaleindgåelse (artikel 11) side 9
 - 4.6. Formidleransvar (artikel 12-15) side 10
 - 4.7. Udenretslig bilæggelse af tvister (artikel 17) side 10
- 5. Høring side 10
 - Følgende har afgivet høringssvar side 11
 - Følgende har ikke afgivet høringssvar side 11
- 6. Lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser side 21
 - 6.1. Afsenderlandsprincippet (artikel 3) side 21
 - 6.2. Oplysningspligt (artikel 5 og 6) side 21
 - 6.3. Uopfordret kommerciel kommunikation (artikel 7) side 21
 - 6.4. Lovregulerede erhverv (artikel 8) side 21
 - 6.5. Elektroniske kontrakter (artikel 9) side 22
 - 6.6. Aftaleindgåelse (artikel 11) side 22
 - 6.7. Formidleransvar (artikel 12-15) side 22
 - 6.8. Adfærdskodekser (artikel 16) side 22
 - 6.9. Udenretslig bilæggelse af tvister (artikel 17) side 22
- 7. Samfundsøkonomiske konsekvenser side 23
- 8. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg side 23
-
-

Resumé

Kommissionen har den 7. december 1998 fremlagt et forslag til direktiv om visse juridiske aspekter af elektronisk handel. Direktivforslaget bygger på et princip om hjemlandskontrol og gensidig anerkendelse (afsenderlandsprincippet). Det er således udgangspunktet, at de områder, der er reguleret i direktivet, skal overvåges af myndighederne i det land, hvor virksomheden er etableret og med anvendelse af dette lands lovgivning. Dette princip vil medføre, at udenlandske virksomheder kan markedsføre sig over for danske forbrugere efter reglerne i det land, hvor virksomheden er etableret. I direktivforslaget lægges der op til en regulering af følgende emner:

Etablering og oplysning. Ifølge forslaget må adgangen som tjenesteyder ikke underlægges krav om forudgående godkendelse, ligesom forslaget indeholder en generel oplysningspligt for tjenesteydere (tjenesteyderen formidler informationer for tjenestemodtageren).

Kommerciel kommunikation (markedsføring). I forslaget fastsættes en række krav om gennemsigtighed, herunder at kommerciel kommunikation via elektronisk post skal være klart genkendelig som sådan.

Elektroniske kontrakter. Forslaget fastlægger, at medlemsstaterne skal sikre, at den nationale lovgivning tillader elektronisk kontraktindgåelse. Derudover indeholder forslaget regler om, hvilken information tjenesteyderen skal tilvejebringe, før aftaleindgåelsen kan foretages, og om fastlæggelsen af det tidspunkt, hvor en aftale skal anses for at være indgået.

Formidleransvar. Forslaget fastsætter bl.a., at tjenesteydere ikke har noget ansvar, når der er tale om "ren formidling", og at deres ansvar er begrænset, når der er tale om andre former for virksomhed som "formidler" (caching - midlertidig lagring af informationer - og hosting - oplagring af informationer).

Iværksættelse, herunder tvistløsning og myndighedernes rolle. Forslaget medfører bl.a., at erhvervssammenslutninger eller -organisationer skal opfordres til at udarbejde adfærdskodeks, at det administrative samarbejde mellem medlemsstaterne imellem skal fremmes, ligesom der skal være mulighed for at etablere alternative systemer for bilæggelse af grænseoverskridende tvister. Derudover pålægges medlemsstaterne en vis pligt til over for Kommissionen at underrette om afgørelser, praksis, brug og sædvaner i forbindelse med elektronisk handel.

1. Baggrund

I april 1997 afgav Kommissionen en meddelelse med titlen "Et europæisk initiativ om elektronisk handel" (KOM (97) 157 endelig udgave af 15. april 1997), hvori Kommissionen opstillede det mål, at der i år 2000 på fællesskabsplan skulle være fastlagt sammenhængende juridiske rammer for den elektroniske handel.

Kommissionen har herefter den 7. december 1998 fremlagt forslag til direktiv om visse retlige aspekter af elektronisk handel i det indre marked (KOM(98)586).

Hjemlen for forslaget er artikel 57, stk. 2, artikel 66 og artikel 100A (nu artikel 42, stk. 2, artikel 55 og artikel 95), hvorefter beslutning træffes af Rådet med kvalificeret flertal efter fælles beslutningstagen med Europa-Parlamentet efter Traktatens artikel 189B (nu artikel 251).

2. Indhold

-

Direktivforslaget har til formål at sikre et velfungerende indre marked for informationssamfundets tjenester. Med informationssamfundets tjenester forstås enhver kommerciel tjeneste (herunder salg af varer og tjenesteydelser), som udbydes via elektroniske kommunikationssystemer (særligt Internettet).

2.1. Afsenderlandsprincippet (artikel 3 og 22, stk. 3)

Direktivforslaget bygger på et princip om hjemlandskontrol og gensidig anerkendelse (afsenderlandsprincippet) inden for EU. Det følger af afsenderlandsprincippet, at myndighederne i etableringslandet skal påse, at informationssamfundets tjenester, der udbydes af en tjenesteyder, er i overensstemmelse med de nationale bestemmelser, der finder anvendelse i etableringslandet.

Afsenderlandsprincippet gælder for de regler, der er omfattet af begrebet "koordineret område". Begrebet "koordineret område" er defineret som: "de krav, der gælder for informationssamfundets tjenesteydere og informationssamfundets tjenester".

Myndighederne i modtagerlandet kan i konkrete situationer træffe foranstaltninger over for en udenlandsk tjenesteyder, også selv om det indebærer en begrænsning af den frie bevægelighed for den pågældende. Foranstaltninger kan kun iværksættes, hvis det er nødvendigt af hensyn til ufravigelige retsgrundsætninger, sundhedsbeskyttelse, offentlig sikkerhed eller forbrugerbeskyttelse, forudsat at foranstaltningen står i rimeligt forhold til disse mål, og at foranstaltningen i øvrigt overholder fællesskabsretten.

Forud for en sådan foranstaltning skal myndigheden i modtagerlandet opfordre myndigheden i etableringslandet til at træffe foranstaltninger, ligesom Kommissionen skal underrettes. Kommissionen kan træffe afgørelse om, hvorvidt foranstaltningerne, som modtagerlandet påtænker at iværksætte, er i overensstemmelse med fællesskabsretten. Hvis Kommissionens afgørelse er negativ, skal modtagerlandet undlade at træffe de på tænkte foranstaltninger eller straks bringe trufne foranstaltninger til ophør.

2.2. Etablering og oplysning (artikel 4 og 5)

Det fremgår af direktivforslaget, at adgangen til at udbyde tjenester i informationssamfundet ikke må underlægges krav om forudgående godkendelse.

Direktivforslaget indeholder en generel oplysningspligt for tjenesteydere i informationssamfundet. Der skal således gives oplysning om bl.a. tjenesteyderens navn, fysiske adresse og e-post adresse. Endvidere skal medlemsstaterne fastsætte i lovgivningen, at priserne på informationssamfundets tjenester skal angives præcist og tydeligt.

2.3. Kommerciel kommunikation (markedsføring) (artikel 6-8)

Ved udtrykket kommerciel kommunikation forstås i direktivforslaget alle former for kommunikation bestemt til direkte eller indirekte at fremme afsætning af goder eller tjenester eller til etablering af et image.

Som en følge af afsenderlandsprincippet skal sådan kommerciel kommunikation alene være i overensstemmelse med lovgivningen i det land, hvor den erhvervsdrivende er etableret.

Direktivforslagets artikel 6 fastslår bl.a., at markedsføring skal være identificerbar som sådan, og at det skal fremgå, for hvis regning den kommercielle kommunikation foretages. Endvidere fremgår det, at salgsfremmende foranstaltninger (rabatter, præmier, tilgift mv.) samt konkurrencer og spil i reklameøjemed - når de er tilladte i etableringslandet - klart skal identificeres som sådanne. Endvidere skal betingelserne for herholdsvis opnåelse og deltagelse i salgsfremmende foranstaltninger og konkurrencer og spil i reklameøjemed være let tilgængelige og fremlægges præcist og tydeligt.

Desuden indeholder forslaget i artikel 7 en bestemmelse om, at uopfordret kommerciel kommunikation via elektronisk post klart og utvetydigt skal være angivet som uopfordret kommerciel post.

Direktivforslaget indeholder i artikel 8 en bestemmelse om, at kommerciel kommunikation inden for lovregulerede erhverv (eksempelvis læger, revisorer og advokater) er tilladt under overholdelse af faglige regler, der gælder i etableringslandet om uafhængighed, værdighed, faglig etik samt tavshedspligt og loyalitet overfor klienter og fagfæller. Faglige sammenslutninger og organisationer opfordres til at udarbejde adfærdskodeks på fællesskabsplan.

2.4. Elektroniske kontrakter (artikel 9-11)

Efter direktivforslagets artikel 9 skal medlemsstaterne sikre, at den nationale lovgivning tillader elektronisk kontraktindgåelse. National ret må således som udgangspunkt ikke indeholde regler om, at kontrakter skal indgås på papir, skal underskrives i hånden eller lignende. De nationale regler om aftaleindgåelse må heller ikke hindre den "effektive udnyttelse" af elektroniske kontrakter eller fratage disse gyldighed, alene fordi de er indgået elektronisk.

Direktivforslaget indeholder ikke nogen nærmere definition af, hvad der skal forstås ved "elektroniske kontrakter". Medlemsstaterne vil have mulighed for at gøre undtagelser på enkelte retsområder - bl.a. indenfor arveretten og familieretten. Listen over undtagelser kan ændres af Kommissionen efter indhentelse af udtalelse fra et rådgivende udvalg.

Af kommentaren til bestemmelsen præciseres, at den ikke kun drejer sig om bestemmelser i national ret, som ved et direkte krav om brug af et papirdokument eller lignende hindrer elektronisk aftaleindgåelse. Indirekte hindringer, som f.eks. krav om, at begge parter skal være personligt til stede ved underskrivelsen af en aftale, vil heller ikke kunne opretholdes.

Forslaget indeholder herudover i artikel 10 regler om, hvilke oplysninger en tjenesteudbyder skal give, før en aftale indgås elektronisk, og om fastlæggelse af det tidspunkt, hvor en aftale skal anses for at være indgået.

I hovedtræk går reglerne om udbyderens oplysningspligt ud på, at en tjenesteudbyder forud for indgåelsen af en aftale skal give modparten oplysning om de forskellige led i aftaleindgåelsen (tilbud, accept m.v.). Udbyderen skal også oplyse, om den elektroniske kontrakt vil blive opbevaret til senere brug, og om muligheden for at rette fejl, som begås i forbindelse med aftaleindgåelsen.

Forslaget indeholder endvidere i artikel 11 regler om, hvornår en aftale er indgået, når der elektronisk gives accept af et tilbud, f.eks. ved et klik på et ikon.

Efter forslaget er en aftale først indgået, når:

- 1) der er givet et tilbud, som
- 2) bliver accepteret,
- 3) tilbudsmotageren har modtaget kvittering fra tilbudsgiveren for dennes modtagelse af accepten, og

4) tilbudsgiveren har modtaget kvittering fra tilbudsmotageren for dennes modtagelse af kvitteringen for modtagelsen af accepten.

De under 3 og 4 nævnte kvitteringer skal afgives så hurtigt som muligt og skal anses for modtaget, når modtageren har mulighed for at få adgang til dem.

2.5. Erstatningsretligt og strafferetligt ansvar (artikel 12-15)

Direktivforslaget indeholder regler om tjenesteyderes (tjenesteyderen formidler informationer for tjenestemodtageren) ansvar for overførelse og opbevaring af "ulovlig information". Af bemærkningerne til bestemmelserne fremgår det, at tjenesteyderne som udgangspunkt hverken skal kunne blive erstatningsansvarlige eller strafferetligt ansvarlige for oplysninger, som tjenesteyderen - f.eks. en internetudbyder - opbevarer eller videre sender som led i elektronisk kommunikation. Tjenesteyderen skal som udgangspunkt heller ikke kunne pålægges at overvåge indholdet af de oplysninger, som tjenesteyderen opbevarer eller videre sender.

Tjenesteydere skal ifølge direktivforslagets artikel 13 ikke kunne gøres ansvarlig for en midlertidig lagring af information (caching), når denne lagring alene sker af hensyn til en mere effektiv udnyttelse af kommunikationssystemet. Denne ansvarsfrihed forudsætter, at tjenesteyderen overholder nogle betingelser, herunder ikke ændrer indholdet, jævnlig opdaterer det midlertidigt lagrede materiale og fjerner materiale, hvis f.eks. en kompetent myndighed har beordret en sådan fjernelse.

Forslaget indeholder endvidere i artikel 14 bestemmelser om, at tjenesteydere, der lagrer information (hosting) for deres kunder, ikke skal kunne ifalde ansvar, forudsat at tjenesteyderen ikke har kendskab til ulovligheden, og at tjenesteyderen hurtigt efter kendskab fjerner materialet. Det fastslås endvidere, at tjenesteydere ikke kan forpligtes til at overvåge det materiale, der lagres i deres systemer.

Af kommentaren til disse bestemmelser fremgår, at forslaget f.eks. som udgangspunkt vil hindre, at en tjenesteyder pålægges strafansvar for opbevaring og videreformidling af børnepornografisk materiale, racistisk propaganda eller lignende. Denne ansvarsfrigørelse skal gælde, selv om de generelle regler i medlemsstaterne om selvstændigt strafansvar eller om et ansvar for medvirken til et strafbart forhold er opfyldt.

2.6. Gennemførelse (artikel 16-21)

Medlemsstaterne og Kommissionen opfordrer efter direktivforslagets artikel 16 erhvervssammenslutninger eller -organisationer til på fællesskabsplan at udarbejde adfærdskodeks og forelægge udkast hertil for Kommissionen, for at Kommissionen kan undersøge, om adfærds-kodeksene er forenelige med fællesskabsretten. Erhvervssammenslutningerne eller -organisationerne opfordres endvidere til at redegøre for adfærdskodeksenes indvirkning på praksis, brug og sædvane i forbindelse med elektronisk handel.

Medlemsstaterne skal ifølge artikel 17 drage omsorg for, at lovgivning gør det muligt at anvende ordninger for udenretlig tvistbilæggelse, når der er uenighed mellem en tjenesteyder og en modtager af en tjeneste i informationssamfundet. En sådan udenretlig tvistbilæggelse skal også kunne ske ad hensigtssmæssig elektronisk vej. Udenretlig bilæggelse skal overholde fællesskabsretten og anvende principper om uafhængighed og åbenhed, kontradiktion og effektiv fremgangsmåde samt om afgørelsens lovlighed, om partsfrihed og om retten til repræsentation.

Medlemsstaterne skal ifølge artikel 17 tilskynde de udenretlige tvistbilæggelsesorganer til at holde Kommissionen underrettet om de afgørelser, og om alle andre oplysninger om praksis, brug og sædvane i forbindelse med elektronisk handel.

Medlemsstaterne skal ifølge artikel 18 drage omsorg for, at klager over virksomheder kan indbringes for domstolene med henblik på hurtigst muligt ved en sag om foreløbige forholdsregler at bringe den påståede overtrædelse til ophør og forhindre, at der opstår yderligere skade for de berørte interesser.

Medlemsstaterne skal ifølge artikel 19 drage omsorg for, at deres kompetente myndigheder råder over de kontrol- og undersøgelsesbeføjelser, der er nødvendige for, at dette direktiv iværksættes effektivt.

De nærmere regler om samarbejde mellem de nationale myndigheder fastsættes af Kommissionen efter indhentelse af udtalelse fra et råd-givende udvalg. Kommissionen kan efter samme procedure træffe foranstaltninger for at sikre velfungerende elektroniske kommunikationsveje mellem medlemsstaterne.

3. Konsekvenser for nærheds- og proportionalitetsprincippet

Det fremgår af direktivforslagets bemærkninger, at Kommissionen har vurderet, at der er et behov for et harmoniseringsdirektiv, der omfatter alle informationssamfundets tjenester og hele den økonomiske kæde. Det indre marked for elektronisk handel kan dermed gennemføres, så der kan drages fordel af det økonomiske vækstpotentiale og de valgmuligheder, som denne nye form for handel giver forbrugerne.

Ifølge Kommissionen griber den valgte fremgangsmåde så lidt som muligt ind i de gældende nationale retsfor skrifter. Dermed indføres der kun bestemmelser på områder, hvor det er strengt nødvendigt for et velfungerende område uden indre grænser. Princippet om gensidig anerkendelse og den gældende EF-ret begrænser behovet for at indføre nye bestemmelser.

Kommissionen har ikke fremsat bemærkninger om, at direktivforslaget anfægter den eksisterende regulering.

4. Gældende dansk ret

Dansk ret indeholder ikke noget samlet regelsæt, som specifikt regulerer informationssamfundets tjenester. I stedet er det udgangspunktet, at dansk rets almindelige regler om aftaleindgåelse, markedsføring, ansvar, offentlig kontrol m.v. finder anvendelse, også ved elektronisk handel.

Direktivforslaget berører således en lang række forskellige danske love m.v., som indeholder bestemmelser om de spørgsmål, som direktivforslaget omhandler. I det følgende redegøres for de væsentligste danske retsregler, som berøres af direktivforslaget.

4.1. Afsenderlandsprincippet (artikel 3)

Dansk rets regler om markedsføring findes bl.a. i markedsføringsloven. Reglerne i markedsføringsloven finder efter dansk retspraksis anvendelse på markedsføring, der er rettet mod det danske marked. På baggrund heraf er Forbrugerombudsmanden, der i medfør af markedsføringsloven fører tilsyn med de erhvervsdrivende, tillige kontrolmyndighed over for udenlandske virksomheders markedsføring, der er rettet mod det danske marked. Tilsvarende findes der markedsføringsregler i anden særlovgivning - f.eks. vedrørende lægemidler, levnedsmidler og kemiske stoffer.

4.2. Oplysningspligt (artikel 5 og 6)

Dansk ret indeholder ikke særlige regler om en generel oplysningspligt for udbydere af informationssamfundets tjenester. Der er dog i forbrugeraftaleloven og kreditaftaleloven visse konkrete bestemmelser, som omhandler, hvilke oplysninger - f.eks. fortrydelsesret i forbindelse med fjernsalg m.v., oplysninger om bl.a. lånebeløb, udbetaling og kreditomkostninger ved indgåelse af kreditaftaler - den erhvervsdrivende skal give forbrugeren.

For så vidt angår prisoplysninger for informationssamfundets tjenester er disse reguleret af prismærkningsloven samt diverse bekendtgørelser, der er udstedt i medfør heraf.

Der er i markedsføringsloven fastsat bestemmelser om rabatter, præmier, tilgift, konkurrencer og spil m.v. Disse regler omfatter dog ikke de erhvervsdrivendes oplysningspligt i den forbindelse.

4.3. Uopfordret kommerciel kommunikation (artikel 7)

Der findes ingen særlige regler i dansk ret om, at uopfordret kommerciel kommunikation klart og utvetydigt skal angives som sådan.

4.4. Elektroniske kontrakter (artikel 9)

Efter dansk ret stilles der som udgangspunkt ikke særlige formkrav for, at en aftale er bindende. Der er således i almindelighed ikke noget, der direkte forhindrer, at man indgår aftaler ved brug af elektroniske midler som Internettet eller elektronisk post.

På enkelte retsområder stilles der dog formkrav om skriftlighed, underskrift eller lignende, som skal være opfyldt for, at en aftale kan anses som indgået.

Ofte forekommer formkrav imidlertid på andre måder end som gyldighedsbetingelser for aftalen. Det kan f.eks. være i form af krav om, at der skal foreligge et (underskrevet) papirdokument for, at en aftale kan anses registreret hos en offentlig myndighed. Som eksempel kan nævnes, at tinglysning af rettigheder over fast ejendom eller løsøre kun kan ske på grundlag af papirdokumenter.

Dansk ret indeholder et betydeligt antal retsregler, som direkte eller indirekte forudsætter, at der foreligger et papirdokument.

4.5. Aftaleindgåelse (artikel 11)

Dansk rets almindelige regler om indgåelse af aftaler findes i aftaleloven. Reglerne i aftaleloven finder både anvendelse på aftaler som indgås ved direkte kontakt mellem parterne og på aftaler, der indgås via elektroniske hjælpemidler, f.eks. ved et klik på et ikon, som beskrevet i forslagetets artikel 11.

Som et supplement til de almindelige regler i aftaleloven indeholder dansk ret på en række områder specialregler, som regulerer særlige former for aftaleindgåelse eller aftaler, som indgås på et bestemt retsområde. Således regulerer forbrugeraftaleloven bl.a. aftaler, der indgås ved fjernsalg, uden for fast forretningssted m.v.

Efter de grundlæggende bestemmelser i aftaleloven er en aftale indgået, når der er afgivet tilbud, som bliver accepteret rettidigt af tilbudsmotageren. Der stilles ikke krav om yderligere kvitteringer eller bekræftelser fra aftaleparterne for, at en aftale kan anses for indgået.

4.6. Formidleransvar (artikel 12-15)

Dansk ret indeholder ikke særlige regler om strafferetligt ansvar eller erstatningsansvar for udbydere af informationssamfundets tjenester.

For så vidt angår det strafferetlige ansvar, er dette i stedet reguleret af straffeloven, som i § 23 indeholder dansk rets almindelige regel om ansvar for medvirken til strafbare handlinger. Medvirkensansvar omfatter den, der ved tilskyndelse, råd eller dåd har medvirket til den strafbare gerning. Bestemmelsen finder som udgangspunkt anvendelse på alle typer af medvirken og vil således også gælde for formidlere af informationssamfundet, f.ek s. en internetudbyder, som opbevarer børnepornografi for en kunde.

Spørgsmålet om, hvorvidt en udbyder af informationssamfundets tjenester bliver erstatningsansvarlig for formidling af oplysninger m.v., er omfattet af dansk rets almindelige erstatningsregler. Dansk rets almindelige ulovbestemte erstatningsregel er culpereglen. Efter denne regel indtræder erstatningsansvar for skade, som forvoldes ved en handling, der kan tilregnes den handlende som forsætlig eller uagtsom. Erstatningsansvarsloven indeholder nogle generelle regler, navnlig om udmålingen af erstatning, som vil finde anvendelse, hvis en tjenesteudbyder er erstatningsansvarlig.

4.7. Udenretslig bilæggelse af tvister (artikel 17)

Dansk ret har på særlige retsområder indført regler om udenretslig bilæggelse af tvister. Reguleringen findes i forbrugerklagenævnloven, hvorefter forbrugere ifølge lovens § 1 kan indbringe klager over varer og arbejds- og tjenesteydelser for Forbrugerklagenævnet. I bekendtgørelsen om Forbrugerklagenævnets virksomhedsområde er nærmere præciseret, hvilke områder nævnet kan behandle. Tvister om informationssamfundets tjenester behandles ved Forbrugerklagenævnet, såfremt tjenesten hører under nævnets virksomhedsområde.

Forbrugerklagenævnets forretningsudvalg har endvidere i medfør af forbrugerklagenævnlovens § 12 godkendt en række klage- og ankenævn omfattende bestemte brancher eller andre afgrænsede områder.

5. Høring

Direktivforslaget blev den 3. februar 1999 sendt i høring i en bred kreds.

Følgende har afgivet høringssvar:

Advokatrådet, Danmarks Radio, Danmarks Rederiforening, Dansk Annoncørforening, Dansk Detail Kreditråd, Dansk EDI-Råd, Dansk Handel & Service, Dansk Industri, Dansk Journalistforbund, Dansk Tandlægeforening, Dansk Tipstjeneste, Danske Dagblades Forening, Den Danske Dommerforening, Finansrådet, Forbrugerombudsmanden, Forbrugerrådet, Formanden for Forbrugerklagenævnet, Foreningen af Politimestre i Danmark, Forsikring & Pension, Handelshøjskolen i København (Institut for Informatik), Håndværksrådet, IT-Brancheorganisationen, KODA, Landbrugsrådet, Landsorganisationen LO, Politidirektøren i København, Realkreditrådet, Rigsadvokaten, Rigspolitietschefen og Rigsrevisionen.

Danmarks Automobilforhandler Forening har ikke haft bemærkninger til forslaget.

Følgende har ikke afgivet høringssvar:

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Assurandør-Societetet, Brancheforeningen Forbrugerelektronik, Bryggeriforeningen, Copy-Dan, Danmarks Rejsebureau Forening, Dansk Dataforening, Dansk Fagpresse, Dansk Magasinpresses Udgiverforening, Dansk Markedsføringsforbund, Dansk Postordreforening, Danske Reklamebureauers Brancheforening, De Samvirkende Købmændsforeninger i Danmark, Den Danske Boghandlerforening, Det Danske Advokatsamfund, Det Danske Handelskammer, Entreprenørforeningen, FAKDIS, FDB, Foreningen af Dommerfuldmægtige i Danmark, Foreningen af Internet Leverandører, Foreningen af Rejsearrangører i Danmark, Foreningen for Dansk Internet Handel, Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger, HORESTA, Liberale Erhvervs Råd, Radiobranchen, Sammenslutningen af lokale radio- og tv-stationer i Danmark og TV 2.

Advokatrådet finder generelt, at direktivforslaget indeholder så omfattende og vidtrækkende konsekvenser for en lang række retlige forhold, herunder konsekvenser for national ret, at disse forhold bør underkastes en nærmere vurdering.

Rådet finder, at artikel 5 og 6 om oplysningspligt formentligt vil betyde, at der skal oprettes en myndighed, som skal kontrollere, om oplysningspligterne overholdes. Det er uklart, hvilke indgribende beføjelser en sådan myndighed vil få og hvilke retssikkerhedsgarantier over for disse beføjelser, der vil blive for nettets brugere.

Rådet udtaler i forbindelse med artikel 8 om lovregulerede erhverv, at direktivets bestemmelser ikke må gribe ind i de fortrolighedsforhold, der gælder i særlige erhverv, og de finder, at en definering af direktivets anvendelsesområde i relation til sådanne professionsstandarder og særligt advokatstanden er påkrævet.

Med hensyn til artiklerne 9-11 om elektroniske kontrakter har rådet bemærket, at ansættelsesretlige kontrakter, tinglysning og vitterlighedsvidner bør undtages for artikel 9's anvendelsesområde, ligesom det bør præciseres, hvorvidt direktivets rækkevidde kan udvides i relation til kontrakter, der efterfølgende udformes således, at en notar skal medvirke.

Rådet finder i relation til artiklerne 12-15, at bestemmelserne om tjenesteudbyderens manglende ansvarlighed i relation til lagring og videresendelse af trediemandsoplysninger bør vurderes nøje. De finder bl.a., at straffeadgangen for caching (midlertidig lagring af information) og oplagring bør udformes ens, for ellers kan tjenesteudbyderen - blot fordi der er tale om caching og ikke oplagring - undgå ansvar for f.eks. kendskab til børneporno.

Derudover anser rådet det for retssikkerhedsmæssigt stærkt betænkeligt, at der i artikel 17 om udenretslig bilæggelse af tvister lægges op til, at domstolenes sædvanlige rolle og funktion svækkes.

Danmarks Radio kan generelt tilslutte sig direktivforslaget. De har til artiklerne 12-14 om formidler- og oplagringsansvar bemærket, at de gerne ser medieansvarslovens ansvarsregler opretholdt for det redaktionelle stof fra DR Online, hvorimod en lempelse af ansvaret for det interaktive stof hilses velkomment.

Danmarks Rederiforening udtaler, at de generelt kan støtte direktivforslaget, men henviser mere konkret til, at direktivet må udformes, så det opfylder en række internationale konventioner som Haag og Visby-reglerne, hvori der er fastsat krav om skriftlighed og underskrift. Ligeledes finder rederiforeningen, at bestemmelsen i artikel 11 vedrørende tidspunktet for kontraktens indgåelse er omstændelig med hensyn til udveksling af kvitteringer.

Dansk Annoncørforening støtter direktivforslagets afsenderlandsprincip. De udtrykker bekymring over, at kontraktlige forpligtelser for kontrakter og uopfordret kommerciel kommunikation ikke er omfattet af afsenderlandsprincippet.

Annoncørforeningen støtter bestemmelserne vedrørende information og gennemsigtighed i den kommercielle kommunikation, bestemmelsen om uopfordret kommerciel kommunikation samt bestemmelsen om adfærds-kodekser etableret af erhvervsorganisationer på fællesskabsplan.

Dansk Detail Kreditråd har overordnet fundet det betænkeligt at indføre specialregler for det indre marked, idet reglerne nemt kan virke konkurrenceforvridende i forholdet til tredielande og påføre de erhvervsdrivende i det indre marked ulige handelsvilkår. Det findes betænkeligt, at tvister ikke skal afgøres ved medlemsstaternes domstole, men ved specielle klagenævn.

Dansk EDI-Råd finder generelt, at direktivet vil være et væsentligt bidrag til fremme af elektronisk handel.

Rådet finder imidlertid, at der ikke er behov for yderligere undtagelser i bestemmelsen i artikel 9 om elektroniske kontrakters anvendelseområde, samt at bestemmelsen i artikel 11 om tidspunktet for kontraktens indgåelse, er den mest problematiske i direktivet, idet den anvendte aftalemodel foreskriver to bekræftelser efter tilbud og accept.

Dansk Handel & Service er enig i direktivforslagets overordnede formål. Dansk Handel & Service støtter afsenderlandsprincippet, ligesom de finder, at princippet bør anvendes på områder, hvor der på fællesplan er sket en harmonisering af reglerne. Ligeledes bør uopfordret kommerciel kommunikation ikke være udelukket fra afsenderlandsprincippet.

Dansk Handel & Service finder, at der skal arbejdes for en mere enkel international harmonisering af lov- og forumvalg, herunder også ved e-handel og forbrugerbeskyttelse. I mangel af overskuelige regler finder de, at bestemmelsen i artikel 16, der opfordrer til, at erhvervs- og forbrugerorganisationer på fællesskabsplan udarbejder adfærdskodekser, er vigtig at støtte.

Dansk Handel & Service finder, at artikel 11 om tidspunktet for kontraktens indgåelse alene bør omhandle selve tidspunktet, hvorved de enkelte medlemslandes regler om aftaleindgåelse kunne opretholdes uændrede og alene blive suppleret af en harmoniseret bestemmelse, som konstaterede tidspunktet for en elektronisk kontraktens indgåelse.

Dansk Industri støtter direktivets overordnede formål og afsenderlandsprincippet. Dansk Industri anerkender, at der kan være ulemper for danske virksomheder ved princippet, såfremt den danske regulering er mere restriktiv end de øvrige EU-landes. Undtagelserne fra afsenderlandsprincippet bør formuleres så snævert som muligt. Dansk Industri kan ikke støtte, at uopfordret kommerciel kommunikation er undtaget fra princippet, da dette vil kunne medføre en markedsføringshindring for danske virksomheder over for et andet lands forbrugere.

Dansk Industri finder intet behov for detaljerede regler om indgåelse af elektroniske kontrakter, særligt vedrørende tidspunktet for indgåelsen og andre forhold, som har indgribende virkninger for den nationale juridiske tradition.

Dansk Journalistforbund finder, at de eksisterende regler og retspraksis forekommer egnede til at regulere ansvar for de forskellige typer af udbydere af tjenester på Internettet, men har forståelse for, at der er et behov for en vis overordnet EU-harmonisering.

Forbundet kan tilslutte sig, at afsenderlandsprincippet ikke gælder for ophavsrettigheder.

Det er forbundets opfattelse, at artikel 12-15 om formidleransvar ikke i tilstrækkelig grad opfordrer til agtpågivenhed over for medvirken til overførelse eller opbevaring af ulovlig information. Forbundet finder det ikke rimeligt, at den rene formidler (tjenesteyder) skal behandles anderledes end f.eks. post- og teleselskaberne, og dermed kunne fritages for straf- og erstatningsansvar, hvis der er eller burde være viden om, at der sker en formidling af ulovligt indhold, og det er muligt at stoppe den pågældende formidling. Forbundet finder, at ansvarsfriheden i artikel 13 om oplagringsformen "caching" er unødigt vidtrækkende, samt at bestemmelsen er upræcis, hvilket kan gøre den til et dække for systematisk krænkelse af ophavsrettigheder eller kommerciel udnyttelse af ulovligt indhold. Med hensyn til artikel 14 om oplagring bemærker forbundet, at værterne ikke skal have en pligt til at læse indlæst indhold igennem m.v., men reglen bør ikke friholde værterne, hvis de vidste eller burde have vidst, at der forekom ulovligheder.

Forbundet finder endvidere, at medlemslandene ikke bør forhindres i at tage generelle forholdsregler, hvis det kan ske uden at skade informations- og ytringsfriheden og privatlivets fred og kan lade sig gøre uden at påføre udbyderen åbenbar urimelig ulempe.

Dansk Tandlægeforening har anført, at der på sundhedsområdet kan være behov for undtagelser fra afsenderlandsprincippet, da det er betænkeligt, såfremt princippet bliver gældende ret på bekostning af de nugældende reklameringsregler på sundhedsområdet i Danmark.

Dansk Tipstjeneste har noteret, at området "spil om penge" er undtaget fra direktivets regler om onlinelevering af tjenesteydelser, jf. artikel 22. Da der i artikel 24 imidlertid åbnes mulighed for, at listen i bilag 1 kan ændres af Kommissionen efter en ikke-bindende høring af medlemslandene, finder Dansk Tipstjeneste, at området bør indføres som en direkte undtagelse i direktivet. Området bør ikke være undergivet den frie udveksling af tjenesteydelser - af hensyn til medlemslandenes udtrykte ønske om, at spil om penge kun etableres nationalt og udbydes nationalt og alene til medlemslandets egne statsborgere.

Danske Dagblades Forening støtter direktivforslagets målsætning. Definitionen af "informationssamfundets tjenester" findes uklar, da det umiddelbart ser ud til, at kun "betalte" tjenester er omfattet af forslaget, og dermed ikke tjenester som de dagbladsejede Internettjenester, der har et kommercielt fundament, og som stilles gratis til rådighed for brugeren.

Foreningen støtter afsenderlandsprincippet og anfører, at elektronisk handel bør udvikle sig uhindret af særskilte nationale lovgivningsmæssige barrierer.

Foreningen støtter forslagene i artikel 9-11 om at gøre det praktisk muligt at anvende elektroniske kontrakter, selv om det vil medføre et omfattende arbejde for danske myndigheder at foretage den krævede systematiske gennemgang af relevante retsforskrifter.

Foreningen finder bestemmelserne om formidleransvar umiddelbart fornuftige. Foreningen bemærker dog, at den brede definition af "tjenesteyder" vil give problemer i forhold til danske forhold, da danske Internettjenester, som udbydes af massemedier, kan være omfattet af det særlige presseretlige ansvarssystem i medieansvarsloven.

Foreningen støtter generelt en selvregulering i form af adfærdskodekser, men tager afstand fra de krav, som direktivforslaget i artikel 16 stiller til selvregulering, f.eks. at erhvervssammenslutningerne eller -organisationerne skal forelægge evalueringer af anvendelsen af deres adfærds-kodekser for medlemsstaterne og Kommissionen.

Endelig finder foreningen, at ytringsfrihedens værn bør beskrives i selve direktivforslaget, ligesom der bør være klare henvisninger til den europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 10, som omhandler retten til ytringsfrihed.

Den Danske Dommerforening udtaler, at direktivforslaget vil have vidtrækkende konsekvenser for dansk lovgivning. Forslaget forekommer meget ufuldstændigt, og der bør nedsættes en arbejdsgruppe, der bør gennemgå og bearbejde forslaget og løbende følge forhandlingerne.

Dommerforeningen finder videre, at artikel 17 om etablering af en særlig tvistløsningsprocedure som alternativ til domstolsbehandling forekommer særdeles betænkelig.

Finansrådet støtter direktivforslagets formål. Direktivforslagets anvendelsesområde findes uklart, herunder hvordan forslaget forholder sig til andre direktiver, som regulerer samme emner, f.eks. direktivforslaget om fjernsalg af finansielle tjenesteydelser.

Finansrådet bemærker, at afsenderlandsprincippet både vil medføre en lettelse for virksomhederne, men også indebære nogle ulemper i form af konkurrenceforvriddning for virksomheder etableret i lande med et højt reguleringsniveau, da de vil kunne blive udsat for konkurrence fra virksomheder etableret i lande med et lavere reguleringsniveau. Rådet udtaler, at der er et behov for en afklaring af virkningen af f.eks. Rom-konventionens lovvalgseglter i forhold til eksempelvis Internettet.

Finansrådet støtter forslaget om tidspunktet for kontraktens indgåelse, selv om proceduren kan forekomme tung, samt forslaget om udarbejdelse af adfærdskodekser på fællesskabsplan.

Forbrugerombudsmanden anfører, at afsenderlandsprincippet vil medføre, at forbrugerne skal have kendskab til samtlige medlemslandes lovgivninger, ligesom de må acceptere, at det ikke altid med klarhed fremgår, hvor den pågældende virksomhed er etableret og dermed hvilket nationalt regelsæt, der finder anvendelse.

Forbrugerombudsmanden finder endvidere, at afsenderlandsprincippet vil indebære en risiko for "forumshopping", da visse virksomheder vil kunne se en fordel i at etablere sig i det land, der har den mest lempelige lovgivning på området (den elektroniske handels "bekvemmelighedsflag"), hvilket i takt med udbredelsen af den elektroniske handel vil kunne medføre en forringelse af forbrugerbeskyttelsesniveauet i EU generelt og Danmark i særdeleshed.

Forbrugerombudsmanden har derudover anført, at den foreslåede harmonisering alene vil være acceptabel, såfremt der samtidig gennemføres EU-regler, der fastsætter et højt minimumsniveau af forbrugerbeskyttelse, herunder en regel om god markedsføringsetik.

Forbrugerrådet støtter initiativer, der kan fremme den elektroniske handel. En afgørende forudsætning er dog, at elektronisk handel skal foregå uden forringelse af det eksisterende høje forbrugerbeskyttelsesniveau, der findes i Danmark i forbindelse med f.eks. handel i den fysiske verden. Således finder rådet, at flere af direktivets forslag er af en sådan karakter, at det vil stille danske forbrugere ringere end ved handel i den fysiske verden.

Forbrugerrådet finder, at direktivet bør hvile på et modtagerlandsprincip i stedet for et afsenderlandsprincip. Rådet finder, at "forumshopping" vil vinde frem, dvs. at virksomhederne vil søge at etablere sig i de lande, der har det laveste forbrugerbeskyttelsesniveau. Rådet henviser bl.a. i den forbindelse til markedsføring af produkter over for børn og unge, hvor beskyttelsesniveauet i de nordiske lande generelt er højere end i resten af Europa, og områder som præmiekonkurrencer, tilgift m.v., hvor der i markedsføringsloven er præcise forbudsregler.

Med hensyn til artikel 7 om uopfordret kommerciel kommunikation finder rådet, at kravene er utilstrækkelige. Det bør tillige fastslås, at "spamming" (uopfordret forsendelse af e-post til forbrugere) kun bør tillades ved forudgående samtykke fra forbrugeren.

Rådet udtaler videre, at på grund af den brede definition af kommerciel kommunikation virker artikel 8 om lovregulerede erhverv alt for bredt sat op. Rådet finder, at det ikke er acceptabelt at lade organer, der repræsenterer de "lovregulerede erhverv" (f.eks. læger, revisorer og advokater), udforme adfærdsregulerende regler, om hvilke oplysninger der skal gives.

Rådet finder ikke, at undtagelserne i bestemmelsen om afslutning af elektroniske kontrakter er tilstrækkelige ud fra et forbrugerbeskyttessynspunkt. Kontrakttyper, som ifølge medlemslandets lovgivning kræver en "skriftlig" formular, især områder som kaution, lejekontrakter, forbrugerkreditkontrakter, pakkerejser m.v. bør endvidere udelukkes fra direktivforslaget.

Bestemmelserne om formidleransvar finder rådet er for brede, idet ansvarsundtagelsen ikke bør omfatte de tilfælde, hvor en serviceudbyders mangel på viden om den ulovlige aktivitet er grundet i bevidst eller grov uagtsomhed. Rådet finder endvidere, at forslaget om et generelt forbud for medlemsstater til at pålægge udbydere en forpligtelse om at kontrollere informationerne på deres net er gået for vidt.

Forbrugerrådet støtter direktivets forslag om klageadgang og bilæggelse af udenretlige tvister, samt muligheden for etablering af en grænseoverskridende bistand. Rådet finder endelig, at direktivet fokuserer for meget på etablering af selvregulerende aftaler.

Formanden for Forbrugerklagenævnet finder primært, at en harmonisering af medlemsstaternes pligt til at sikre udenretlig klagebehandling bør bero på overvejelser over, hvor behovet for denne tvistløsningsmulighed er størst, og ikke gennemføres område for område.

Foreningen af Politimestre i Danmark er af den opfattelse, at elektronisk handel imellem landene uundgåeligt vil føre til en øget kriminel aktivitet, og at anvendelsen af afsenderlandsprincippet og konsekvenserne af det begrænsede formidleransvar vil kunne medføre problemer, som der igennem det juridiske og politimæssige samarbejde bør tages skridt til at imødegå.

Forsikring & Pension kan generelt tilslutte sig direktivforslagets indhold.

Forsikring & Pension støtter forslaget afsenderlandsprincip og kan tilslutte sig bestemmelsen om uopfordret kommerciel kommunikation. Med hensyn til bestemmelserne om elektroniske kontrakter udtaler Forsikring & Pension, at man alene bør regulere markedsføringen og afholde sig fra en regulering af aftaleindgåelsen.

Forsikring & Pension finder endvidere, at inddragelsen af forbrugersammenslutninger ved udarbejdelsen af adfærdskodekser kan få den konsekvens, at der ikke kan udarbejdes adfærdskodekser.

Handelshøjskolen i København, Institut for Informatik (center for elektronisk handel), finder det uforståeligt, at artikel 9-11 vedrørende elektroniske kontrakter er deklaratoriske i handelskøb.

Det er endvidere Institutets opfattelse, at en succesfuld gennemførelse af direktivet, hviler på en forudsætning om, at direktivet om digital signatur gennemføres. Artikel 12-15 om formidleransvar findes hensigtsmæssige.

Håndværksrådet støtter principielt initiativer, der har til formål at fjerne hindringer for den elektroniske handel. Det understreges samtidig, at reglerne vedrørende elektronisk handel ikke bør adskille sig i unødvendigt omfang fra reglerne om handel i den virkelige verden i øvrigt.

IT-Brancheforeningen kan tilslutte sig hovedlinierne i direktivforslaget og støtter afsenderlandsprincippet. Ligeledes bliver reglerne i artikel 4 om forbud mod særlige godkendelsesordninger og artiklerne 12-15 om formidleransvar fremhævet, da kundernes eventuelle ulovlige handlinger ikke skal kunne blive internetudbydernes ansvar.

KODA har koncentreret sig om direktivforslagets bestemmelser om formidleransvar (artikel 12-15) samt afsenderlandsprincippet.

KODA finder, at der skal gælde samme ansvarsregler for Internetformidlere, som for formidlere i den analoge verden. Det anføres, at access provideren (access provideren er den person, der giver slutbrugeren adgang til Internettet) har en faktisk mulighed for at forhindre og stoppe adgangen til ulovligt materiale på Internettet. Den teknologiske udvikling vil endvidere kunne gøre det teknisk og praktisk muligt for netværksoperatører (den rene formidlingsaktivitet foretages typisk af netværksoperatører, som f.eks. er indehaverne af de overordnede kommunikationskanaler på Internettet) at overvåge og blokere for ulovligt materiale.

KODA finder, at artikel 12 om ren formidling og artikel 13 om oplagringsformen "caching" (midlertidig lagring af information) er uacceptabel. KODA har til artikel 13 anført, at tjenesteudbydere skal være omfattet af almindelige ansvarsregler, muligvis strengere ansvarsregler, da caching foretages med henblik på egen vinding.

KODA bemærker, at artikel 14 om oplagring er upræcis og uacceptabel. Bestemmelsen foreslår på et løst og urimeligt grundlag en ansvarsbegrænsning, der på ingen måde harmoniserer med de almindelige ansvarsregler.

KODA finder, at artikel 15 om tilsynsforpligtelse bør udgå af direktivforslaget, idet der ikke bør knæses et udgangspunkt, hvorefter en Internetformidler fritages fra en tilsynsforpligtelse. Internetformidlerens tilsynsforpligtelse bør som minimum følge den almindelige culpa-bedømmelse, som tager hensyn til den til enhver tid gældende teknologiske udvikling

KODA støtter forslaget om at undtage ophavsrettigheder fra afsenderlandsprincippet. Princippet vil ikke være hensigtsmæssig på ophavsrettens område, hvor der endnu ikke er sket en tilstrækkelig harmonisering af beskyttelsesniveauet.

-
Landbrugsrådet kan tilslutte sig hovedsigtet i forslaget.

Landsorganisationen LO kan tilslutte sig intentionerne med at indføre afsenderlandsprincippet men anbefaler, at modtagerlandsprincippet bør indføres på områder, hvor det drejer sig om særligt sårbare forbrugergrupper som børn og unge.

Politidirektøren i København fremfører, at det ikke er muligt at oplyse om arten af de problemer, der i politiregi vil blive særligt problematiske. Det skønnes dog at være af væsentlig betydning, at der så vidt muligt etableres ensartede regler gældende for hele det indre marked vedrørende de i direktivet omhandlede tjenesteydelser.

Realkreditrådet er positive over for, at der på EU-plan indføres visse regler for elektronisk handel.

Realkreditrådet finder, at afsenderlandsprincippet bør bevares i den nuværende udformning. Det er vigtigt at sikre, at en tjenesteyder, der ikke har opnået en national godkendelse til at drive virksomhed - hvilket ofte er påkrævet på den finansielle sektors område - heller ikke kan udøve aktivitet som tjenesteyder i informationssamfundet.

Rigsadvokaten finder, at det nøje må overvejes, om der er behov for at begrænse tjenesteyderens strafansvar i så vidt omfang, som det fremgår af artikel 12-14 om formidleransvar. Som udgangspunkt finder Rigsadvokaten det betænkeligt at udelukke, at der kan gøres strafansvar gældende også ved lavere forsætsgrader.

Rigspolitichefen bemærker, at bestemmelserne i artikel 12-14 om formidlers manglende erstatnings- og strafferetlige ansvar lægger op til, at det f.eks. ikke skal være muligt at drage en tjenesteyder til ansvar for videresendelse af børneporno, hvilket efter Rigspolitichefens opfattelse går meget videre end hensynet til den elektroniske handel i det indre marked tilsiger.

Rigsrevisionen finder, at det er vigtigt, at nødvendige oplysninger (artikel 5) tillige er let tilgængelige efter tjenesteydelsesperioden, da det ellers ikke er muligt at foretage en efterfølgende kontrol af oplysningerne.

Rigsrevisionen finder endvidere, at der i direktivforslagets artikel 9 om behandling af elektroniske kontrakter bør gøres opmærksom på den del af kontraktsfasen, som omfatter revision, ligesom det er vigtigt, at der i direktivet medtages krav om regler for opbevaring (længerevarende) og efterkontrollering (revision). Derudover finder Rigsrevisionen, at elektroniske kontrakter skal være sikret, så der ikke kan rejses tvivl om retsgyldighed og par ternes forpligtelser, hvis kontrakterne skal anvendes i forbindelse med offentlige myndigheder.

Rigsrevisionen finder, at der bør stilles mere konkrete krav til fastlæggelse af kontraktsindgåelsestidspunktet (artikel 11).

Med hensyn til artikel 14 om oplagring bemærker Rigsrevisionen, at der, fordi der ikke er opstillet regler for oplagringsvarighed, kan opstå problemer med at komme til oplysningerne efter en årrække, hvis de er lagret på et medie, som "går ud af produktion".

Rigsrevisionen finder endelig, at det i artikel 19 om myndighedssamarbejde bør præciseres, at de nationale statslige revisionsmyndigheder er blandt de kompetente myndigheder, som kan få adgang til de oplysninger, de har brug for.

6. Lovgivningsmæssige eller statsfinansielle konsekvenser

Informationssamfundets tjenester er i dansk ret reguleret af en række regler, som bl.a. findes i aftaleloven, markedsføringsloven, straffeloven samt erstatningsretten. Da direktivforslaget på en række områder fast-sætter særegne regler for elektronisk handel, vil det betyde, at der i de nævnte love skal indføres særlige regler for handel og markedsføring alt efter, om der er tale om traditionel eller elektronisk handel.

Det bemærkes, at den nærmere forståelse af nogle af direktivforslagets bestemmelser vil blive søgt afklaret under de fortsatte forhandlinger om forslaget.

6.1. Afsenderlandsprincippet (artikel 3)

Forslagets bestemmelse om afsenderlandsprincippet vil nødvendiggøre ændringer af markedsføringsloven. Efter dansk retspraksis er markedsføring rettet mod det danske marked omfattet af markedsføringslovens bestemmelser og andre love omhandlende offentretlige krav. En indførelse af afsenderlandsprincippet for informationssamfundets tjenester vil kræve en ændring af markedsføringsloven m.v. Ligesom der i de nugældende bestemmelser klart skal fremhæves, om de alene gælder for traditionel markedsføring, eller om de også gælder for markedsføring i informationssamfundet.

6.2. Oplysningspligt (artikel 5 og 6)

Forslagets bestemmelser, om hvilke oplysninger en tjenesteudbyder i informationssamfundet skal give generelt samt i forbindelse med markedsføring, vil betyde, at der skal indføres særlige bestemmelser herom i markedsføringsloven.

6.3. Uopfordret kommerciel kommunikation (artikel 7)

Forslagets bestemmelse om, at uopfordret kommerciel kommunikation via elektronisk post klart og utvetydigt skal angives som sådan, vil nødvendiggøre indførelsen af en ny regel herom i markedsføringsloven.

6.4. Lovregulerede erhverv (artikel 8)

Kommerciel kommunikation inden for lovregulerede erhverv (eksempelvis læger, revisorer og advokater) er tilladt under overholdelse af faglige regler, der gælder i etableringslandet om uafhængighed, værdighed, faglig etik samt tavshedspligt og loyalitet overfor klienter og fagfæller. En eventuel særlovgivning for de omhandlede erhverv vil skulle ændres, så de opfylder betingelserne. Bestemmelsen vil kunne få betydning for bl. a. læger og advokater.

6.5. Elektroniske kontrakter (artikel 9)

Forslagets bestemmelse om, at medlemsstaterne skal fjerne alle retsregler, som direkte eller indirekte hindrer den effektive anvendelse af elektroniske kontrakter vil formentlig have meget omfattende lovgivningsmæssige konsekvenser. Det må forventes, at bestemmelsen vil nødvendiggøre ændringer af en række bestemmelser, som ved formkrav eller lignende hindrer brugen af elektroniske kontrakter.

6.6. Aftaleindgåelse (artikel 11)

Bestemmelsen i direktivforslaget om fastlæggelse af tidspunktet for indgåelsen af en aftale, når accept afgives ved klik på et ikon eller lignende, indebærer en afvigelse fra de gældende danske regler om aftaleindgåelse. En gennemførelse af bestemmelsen vil kræve, at der indsættes en ny regel herom, f.eks. i aftaleloven.

6.7. Formidleransvar (artikel 12-15)

For så vidt angår det strafferetlige ansvar vil en gennemførelse af direktivforslagets bestemmelser om formidleransvar nødvendiggøre indførelse af særlige regler om ansvarsfrihed for udbydere af informationssamfundets tjenester i de situationer, som er omfattet af forslaget artikel 12-14.

Der vil endvidere skulle gennemføres nye regler, som i de tilfælde, som er nævnt i artikel 12-14, fritager udbydere af informationssamfundets tjenester for erstatningsansvar.

6.8. Adfærdskodekser (artikel 16)

Det fremgår af bestemmelsen, at medlemsstater og Kommissionen bl.a. skal "opfordre" erhvervssammenslutninger eller -organisationer på fællesskabsplan til at udarbejde adfærdskodekser. Det er på nuværende tidspunkt ikke muligt at vurdere, om det kræver ændringer i den danske lovgivning.

6.9. Udenretslig bilæggelse af tvister (artikel 17)

Det er på nuværende tidspunkt ikke muligt at vurdere, hvordan bestemmelsen om, at medlemsstaterne skal/kan "drage omsorg for", at der kan anvendes udenretslig bilæggelse af tvister om en tjeneste i informationssamfundet ad hensigtsmæssig elektronisk vej, skal implementeres.

Det fremgår endvidere af bestemmelsen, at medlemsstaterne skal drage omsorg for, at organer til udenretslig bilæggelse af forbrugstvister anvender principper om bl.a. uafhængighed. Det er ikke muligt at vurdere, hvad der ligger i begrebet "uafhængighed", og om det kan nødvendiggøre en ændring af forbrugerklagenævnets lov, idet Forbrugerklagenævnet både har erhvervs- og forbrugerrepræsentanter. Bestemmelsen er endvidere uklart for så vidt angår erhvervslivets mulighed for at oprette egne tvistløsningsorganer, som ikke kan leve op til kravene om "uafhængighed" m.v.

Det fremgår derudover af bestemmelsen, at medlemsstaterne skal tilskynde organerne for den udenretslige bilæggelse af tvister til at holde Kommissionen underrettet om de afgørelser, som de træffer vedrørende informationssamfundets tjenester. Det er uklart, hvordan bestemmelsen skal/kan implementeres. Implementeringen kan eventuelt ske ved en ændring af forbrugerklagenævnets lov.

7. Samfundsøkonomiske konsekvenser

Direktivforslaget indebærer, at virksomhederne skal opfylde afsenderlandets regler om kommerciel kommunikation. Direktivforslaget indebærer således, at det bliver lettere for virksomhederne at markedsføre og sælge produkter f.eks. via Internettet til flere forskellige markeder. Det må antages, at navnlig små og mellemstore virksomheder vil have fordele heraf, idet de traditionelt har vanskeligt ved at markedsføre sig internationalt, da det kræver betydelige ressourcer at sætte sig ind i forskellige regelsæt.

På den anden side kan det være en ulempe for forbrugerne, idet de skal sætte sig ind i de forskellige landes regler vedrørende markedsføring m.v.

Endelig kan det være en ulempe for virksomheder, der er etableret i et land med høj forbrugerbeskyttelse, at de tillige på udenlandske markeder er underlagt disse strenge krav.

Sammenlagt må det antages, at direktivforslaget fører til et øget udbud af varer og tjenesteydelser via elektroniske medier, og at dette alt andet lige vil øge konkurrencen på det europæiske marked. I det omfang den øgede konkurrence giver øget handel, vil dette have positive samfundsmæssige konsekvenser.

8. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har tidligere været forelagt Europaudvalget den 4. december 1998 til orientering. Notat blev fremsendt den 27. november 1998.